

PREVODNA RECEPCIJA SLOVENSkih PISATELJEV V PREKMURSKEM ČASOPISU *PRIJATEL* IN TEDNIKU *NOVINE*

Franci Just

Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota, Murska Sobota

UDK 070(497.4–188):821.163.6'282.09"1913/1941"

Po predstavitvi prvega prekmurskega literarnega prevoda iz slovenske književnosti se prispevek osredotoča na prevodno recepcijo slovenske književnosti v prekmurskem katoliškem versko-kulturnem krogu in na primeru tednika *Novine* (1913–1941) predstavlja, katere slovenske literarne ustvarjalce so prevajali ter kako so na njihove prevode vplivali literarni in idejni (svetovnonazorski) koncepti tednika.

recepcija slovenske književnosti, prekmurski literarni prevodi slovenske književnosti, prekmurski časopis *Prijatelj*, prekmurski tednik *Novine*

After the presentation of the first translation from Slovene literature in the Prekmurje dialect, the contribution focuses on the translation reception of Slovene literature in the Prekmurje Catholic religious-cultural circles and in the case of the weekly *Novine* (1913–1941) presents which Slovene literary creators were translated and how the translations were influenced by the poetic and ideological concepts of *Novine*.

reception of Slovene literature, literary translations of Slovene literature in the Prekmurje dialect, Prekmurje newspaper *Prijatelj*, Prekmurje weekly *Novine*

Do konca 1. svetovne vojne in pridružitve takratni Kraljevini SHS so slovenski prebivalci današnjega Prekmurja in Porabja živeli v madžarskem družbeno-kulturnem prostoru in v njem razvili lastno književno kulturo, ki so jo kljub priznavanju sorodstva s Slovenci na Kranjskem in Štajerskem razumeli kot samosvojo¹ in so za njeno izrazno sredstvo izoblikovali nadnarečni prekmurski knjižni jezik. Ta etnično-kulturni položaj je določil tudi njihovo sprejemanje slovenske književnosti. Čeprav so v zadnji tretjini 19. stoletja že množičneje prebirali slovensko leposlovje mohorjanske literarne provenience,² so njihovi duhovni voditelji v prekmurskem periodičnem tisku

¹ Tako je npr. Jožef Törköš v točkah §13 in §14 predgovora v *Nouvi zakon* (prekmurski prevod *Nove zaveze*, ki ga je pripravil in leta 1771 izdal Števan Küzmič), potem ko je priznal sorodstvo »Krajncov i zdolnji Štajercov« z »vogrskimi v Železnoj, Sala i Šomockoj stolici bodoučimi Slovenci«, dodal: »Što de tak krato našim med Mürom i Rabom prebivajoučim Slovenom te s. Bože knige na svoj jezik [...] obračati? [...] Ar tej naši vogrski Slovenov jezik od vsej drügi dosta tühoga i sebi lastivnoga ma.«

² V letih 1870–1880 so župnišča 22 duhovnikov in domovanja 15 učiteljev (Šiftar 1970: 278) postala prva središča širjenja mohorjank, v naslednjih desetletjih pa je število naročnikov knjig Mohorjeve družbe hitro naraščalo ter se je v dekanijah Lendava, Murska Sobota in Monošter gibalo takole (Škafar 1970: 557): 2471 naročnikov v letih 1891–1900, 2823 v letih 1901–1910 in 1469 v letih 1911–1918.

pred vključitvijo v slovenski družbeno-kulturni prostor in tudi še po njej slovensko leposlovje prevajali v prekmurščino.

Prvi prekmurski literarni prevod iz slovenske književnosti je bil objavljen v prvem prekmurskem časopisu *Prijatelj* (1875–1878). V njem je izdajatelj in urednik Imre Agustič poleg pesmi in krajših pripovedi (Just 2006: 16) ter prekmurskega prevoda Andersenove pravljice *Cesarjeva nova oblačila* (1875: 6)³ objavil – brez navedbe avtorja – tudi »pripovedávko« *Šest párov kolbás* (1878: 23–24), tj. prevod kratke zgodbe Josipa Jurčiča *Šest parov klobas* (Jurčič 1878: 1–2). Za razliko od nekaterih naslednjih ta prvi prekmurski literarni prevod iz slovenske književnosti še dokaj zvesto sledi pripovednemu dogajanju izvirnika, pač pa je Agustič podomačil imena pripovednih oseb in Jurčičevo metaforo »vsem, ki so srečno pripluli v zaželeno luko svetega zakona« (1878: 1) približal prekmurskemu miljeju z »vsem, ki so srečno priplavali k zaželenomi bregi svetoga zakona« (1878: 23). Prav tako ni poznal pomena izraza »vleči ploh« za običaj, »da mora tisti, zlasti dekle, ki se je nameraval poročiti, a se ni, na pepelnico sredo vleči ploh skozi vas« (SSKJ III 1979: 643), in je ploh nadomestil s plugom. In prezrl je humorno distanco pripovedovalca do pripovednega dogajanja, ki jo je Jurčič vzpostavljal z besedno in zgodovinsko načitanostjo pripovedovalca: Jurčič: »da bi se udali za par klobas, kakor Turki za Erzerum ali Rusi za egiptski tribut« (1878: 2); Agustič: 0; Jurčič: »ali oče je bil intrasigentske vrste, uže ga ni bilo nikjer najt, pogajanje se je razbilo« (1878: 2); Agustič: »ali očo že ne bilo nigdi najti, pogajanje se je razbilo« (1878: 24).

Prekmurski prevod Ciglerjeve povesti *Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov* je izšel v knjižni obliki,⁴ ostali prekmurski prevodi slovenskega leposlovja pa so bili objavljeni v prekmurskem katoliškem koledarju *Najsvetejšega srca Jezušovoga veliki kalendar za ljudstvo* (1904–1944), mesečniku *Marijin list* (1904–1941) in versko-političnem tedniku *Novine* (1913–1941) ter v evangeličanskih publikacijah *Evngeličanski kalendari* (1923–1942) in *Düševni list* (1922–1941).⁵

V vseh treh katoliških publikacijah je izbor objavljenega leposlovja – izvirnega in prevodnega – določal njihov utilitaristični leposlovni program. Ta je v svojem *kako* poudarjal preprosto, stvarno, literarno-estetsko manj zahtevno izražanje, v svojem *kaj* pa je stavil na (versko)vzgojno in poučno književnost ter na idealizirano predstavljanje stvarnosti (zlasti kmečko-vaškega sveta) skozi krščanska svetovnonazorska očala (Just 2005: 201). Leposlovni program *Novin* pri tem ni bil izjema.

3 Prevod ima naslov *Növi oblék caszara*. (Ô je po takratni zapisovalni navadi znak za dvoglasnik ou, ê za dvoglasnik ei, sz = s).

4 *Detelica ali zsvilenye trei krajnszki bratov francuszki szoldákov*. Szpiszao Janez Cigler. Po Vogrszko-Szlovenszkom Krampats József (Chicago 1920).

5 V *Evngeličanskem kalendariju* so poleg treh ljudskih pesmi in ljudske pripovedke Peter Klepec »z slavskoga podomačili« Jenkovo pesem *Zaklad* (*Kincs* 1929: 46–47), v *Düševnem listu* pa je Janoš Flisar brez navedbe avtorja priredil Cankarjevo črtico *Mater je zatajil* (*Mater je zatájo* 1941: 109–111).

Kaj so prevajali v *Novinah*

S prevodi raznolike slovenske vzgojne in poučne lektire ter večerniških pripovedi⁶ so *Novine* uresničevale svoj osnovni leposlovni program. Poleg njih so objavile še prekmurske prevode naslednjih avtorjev in del:

Ivan Cankar

- Mater je zatajo. *Novine* XV/8 (1928) – prevod črtice *Mater je zatajil*.
- Seksar. *Novine* XV/10–11 (1928) – prevod črtice *Desetica*.
- Štrta postaja. XVI/13 (1929) – prevod črtice *Četrta postaja*.
- V samoti. *Novine* XVI/4–7, 9–11 (1929).
- Vrzdénc. *Novine* XVI/15 (1929).
- Gospod stotnik. *Novine* XVI/15 (1929).

Fran Erjavec

- Edna noč na Kumi. *Novine* XIX/51 (1932) – prevod pripovedi *Eno noč na Kumu*.
- Božični večer. *Novine* XIX/52 (1932) – prevod pripovedi *Božični večer na Kranjskem*.

Fran Saleški Finžgar

- Plebanoš Boštjan. (Iz XXXI. poglavja povesti »Sama«.) *Novine* XV/36 (1928) – dejansko 60 % 21. poglavja povesti *Sama*.
- Strici. *Novine* XVI/16–27 (1929).

Josip Jurčič

- Sosedov sin. *Novine* XV/38–53 (1928) in XVI/1–2 (1929).

Zofka Kveder

- Potovalci v Hamburgi. *Novine* XVI/23 (1929) – prevod črtice *Potovalci*.

Fran Levstik

- Martin Krpan. *Novine* XV/1–7 (1928).
- Na Martinovo. *Novine* XIX/50 (1932) – prevod začetka *Popotovanja iz Litije do Čateža*.

Matija Malešič

- Anuška in Joško. *Novine* XIV/30 (1927) – prevod kratke zgodbe *Anuška in Joško. Prekmurski motiv*.

⁶ Po kronološkem vrstnem redu: prevod (1916: 2–3) nepodpisane kratke zgodbe *Dober sovražnik* iz *Ilustriranega glasnika* (1916: 411), prevod pripovedke *Kapelica na Smeču* Josipa Vandota (*Kapelica na Smeči* 1918: 4), odlomki iz povesti Franca Kolenca *A njega ni* (*V ognji* 1929: 2), *Slovo* (1929: 2), *Smrt na bojiščih* (1929: 2), *Na straži v božični* (1929: 3), tri kratke nabožne zgodbe Ivana Preglja (*Brat Nikofer, Kajn, Mati* 1929: 3), odlomke iz vzgojnih knjižic Janeza Kalana *Fantič, le gor vstan!* in *Slovensko dekle. Kažipot našim mladenkam* (*Dečko – znati moreš* 1930: 3, *Mladenka – kde je tvoje srce?* 1930: 3), prevod pravljice iz knjige *Zvončki moje mladosti* Pavla Strmška (*Golob golobi* 1931: 8), prevod iz knjige *Mladim srcem. Povesti za slovensko mladino*, 3. zvezek Franca Ksaverja Meška (*Zgodba od lelije* 1931: 4–5).

Prevodi nekaterih kanoniziranih slovenskih avtorjev, zlasti Cankarja, so se zgostili v letih 1927–1929, ko so se tedniku pridružili mlajši sodelavci, ki so študirali v Mariboru ali Ljubljani in so želeli svojim rojakom približati slovensko književnost, ki so jo spoznali med šolanjem. Vendar je bil ta dvig literarnih ambicij *Novin* kratkega veka, ker zaradi konsekvenc »prekmurske jezikovne vojne« (Just 2005: 194–197), ki je potekala v letih 1931–1933, v *Novinah* slovenskega leposlovja niso več prevajali. V naslednjih letih so poleg Kersnikove *Kmetske smrti* in odlomkov iz Kranjčeve *Agate* objavili nekaj literarno-estetsko manj pomembnega izvirnega slovenskega leposlovja, sicer pa so svoj leposlovni program uresničevali s pesniškimi in proznimi izdelki domačih avtorjev, pisanimi v prekmurščini, deloma tudi v knjižni slovenščini.

Kako so prevajali

O delavcih v nóvinski prevajalski delavnici ni podatkov, njihovi izdelki pa na prvi pogled vzbujajo vtis, da svojega dela niso razumeli kot ustvarjalni dialog z izvirnimi besedili, saj niso izkoristili jezikovnih zmožnosti prekmurščine. Vendar nekatere konstantne značilnosti njihovih prevodov kažejo, da sta jih pri tem odločilno determinirala *kako* in *kaj* iz leposlovnega programa tednika. Kajti če se je izvirnik v načinu literarnega predstavljanja preveč oddaljeval od nóvinske poetike preprostega literarnega izraza, so opravili redukcijo estetskega. In če se prevodi niso gibali po ozki orbiti nóvinskega leposlovnega programa, je sledila še izdajateljeva eliminacija literarnega. Z izločitvijo »neustreznih« mest so leposlovne prevode »uskladili« z nóvinsko idejno, etično, eksistencialno in socialno podobo sveta. Za ta del je pomenljivo pismo Franca Bajleca, urednika *Novin* v letih 1927–1929, Mišku Kranjcu (Zadavec 1956: 7):

Glede Tvojega podlistka v *Novinah* »Prve rože«, Ti povem, da začetka še nisem objavljaj jaz, naslednje dele sem dobival močno cenzurirane, potem nekoliko spet brez cenzure, kar sem potem tudi tako objavil, konca pa sploh dobil nisem.

Redukcija estetskega je najopaznejša v krnjenju ali celo opuščanju delov besedila, ki poudarjajo ali stopnjujejo razpoloženje, dajejo pripovedi živost, jo delajo slikovito, pripravljajo atmosfero ipd., ter v zmanjševanju stopnje metaforičnosti.

Na jezikovno-slogovni ravni so prevajalci najtežje sledili Cankarju; spregledovali so njegov stavčni ritem, polisindetone in paralelizme, s katerimi je intenziviral upovedena emocionalno-eksistencialna stanja. Pogosto so opuščali komparacije in zniževali stopnjo metaforičnosti.

Cankar: *Desetica*

Na okna je potrkaval dež, čisto potihoma, kakor z mehкими prsti (Cankar 1974: 247).

Novine: *Seksar*

Na okna je škropio dešč, ščista na tiho, kak z mehкими prsti (Seksar 1928: 2).

Cankar: *Gospod stotnik*

Niso več tiste sanje, ki jih človek zjutraj strmeč ugleda z zaspanimi očmi [...] in ki nato smešnogrozno odkobalijo v brezno, kakor se ob rani zarji škratje poskrijejo v gozd (Cankar 1975: 18).

Novine: *Gospod stotnik*

Neso več tiste senje, štere zajtra človek stmeč gleda z zaspanimi očmi [...] i štere se nato smešnogrozno odkobalijo za vsigdar (Gospod stotnik 1929: 2).

Finžgar: *Sama*

Le ob robah pri strehah in slemenih so se rezko črtali rjavi robovi slame in desk ob snegu, kakor bi bili kožuhi obrobjeni z dragim krznom (Finžgar 1983: 409).

Novine: *Plebanoš Boštjan*

Samo na robaj pri strejaj i slemeni so se kazali rjavi robovje slame i blanj (Plebanoš Boštjan 1928: 2).

Prav tako niso redka opuščanja pripovednih detajlov in opisov. Zaradi opustitve prvih je včasih celo zmanjšana pripovedna razumljivost, posledica opustitve drugih pa je okrnjena slikovitost in živost pripovedi. Tako je npr. konec tretjega poglavja Finžgarjevih *Stricev* v prekmurskem prevodu zreduciran na 19,8 % prvotnega obsega.

V težnji k poenostavljenemu, stvarnemu izražanju so izpuščali tudi eksistencialne poudarke Cankarjevega tipa »Šel sem, *starec*, s težkimi, trudnimi koraki k vratarju« (»Šou sam z žmetnimi, trüdnimi stopaji k vratari«) in zahtevnejše oblike naracije.

Cankar: *Desetica*

Ko je človek ugledal te redno in skrbno razvrščene klopi, naenkrat ni bil več človek, temveč učenec in številka v razredni knjigi. Bolest ti kljuje v srcu, ti bije tilnik, ti pa premišljuj, kedaj je bil rojen Klopstock. Nič nisem vedel, kateri učitelj je bil in kaj je govoril; ves čas je bila ena sama misel v meni: »Bodi konec, saj ni nič; nehaj!« (Cankar 1974: 249).

Novine: *Seksar*

Gda je človek gledao te redno i skrbno razvrščene klopi, naednok je nej bio več človek, nego vučenec i številka v razrednoj knjigi. Nikaj sam nej znao, štteri vučiteo je bio i ka je gućao (Seksar 1928: 2).

Tudi različnim legam pripovedovalca in niansam njegovega odnosa do pripovednega dogajanja so se najraje izognili.

Erjavec: *Božični večer na Kranjskem*

Z jutra rano, kar se še ni prav razvidelo, ne čakaje zajtrka, napotila se je hrabra četa pod vodstvom mestnega učenjaka s košem oprtnikom v log, nabirat mah za jaslice. Vsi so šli, nobeden ni hotel doma ostati, celo najmlajši, ki še platno prodaja, menil je, da brez njega ne bi opravili. [...] V tem je sonce zašlo, dan se je stisnil in mrak je počasi legel v izbo. Ravno prav, ker jaslice so dodelane in graditelj, zadovoljen s svojim delom, pospravlja še ostrižke, izrezke in odpadke, katere mu hvaležni gledalci ustrezljivo odnašajo na ogenj (Erjavec 1889: 707).

Novine: *Božični večer*

Zajtra rano, gda je ešče kméče bilo, so se napotili s košarami v log, nabirat meh za jaslice. Vsi so šli, niden je ne šteo ostati doma. [...] V tem je sunce zajšlo, den se je stisno i mrak je pomali legeo v hižo. Ravno prav, ar so jaslice gotove (Božični večer 1932: 6).

Eliminacija literarnega je bila usmerjena na tista pripovedna mesta, ki se v idejnem, eksistencialnem, etičnem ali socialnem pogledu niso skladala s podobo sveta in človeka, ki so jo uveljavljale *Novine*, ter je okrnila literarno celovitost izvernih besedil.

V prevodu Cankarjeve črtice *Mater je zatajil* sta izpuščena zaključna odstavka, v katerih Cankar poudari občutek neizbrisljivosti greha, ki ga je storil z zatajitvijo matere. Ta skrajno individualizirani osebni etos očitno ni bil sprejemljiv za krščanski etos *Novin*, po katerem je greh (s posredovanjem instituta spovedi in pokore) izbrisljiv. V prevodu Cankarjeve črtice *Desetica* sta izpuščena prva dva odstavka, ki izražata življenjsko grozo, obup in dvom, ter tisti del, v katerem pripovedovalca proti jutru, ko ostali fantje še spijo, v mračni izbi preplavljajo občutja malodušja in brezupa. Opisi takšnih eksistencialnih stanj in tolikšen življenjski pesimizem se niso prilegali novinski podobi trdnega zemljaka, ki mora vztrajati na svoji zemlji in sme v življenjskih tegobah računati na Božjo pomoč.

V prevodu črtice *Potovalci* Zofke Kvedrove sta poleg tistih delov, v katerih pisateljica sugestivno orisuje čustvena stanja odhajajočih v tujino, izpuščena še dva pripovedna segmenta: opis imenitnejših delov Hamburga (marmornate fasade, muzejske kupole, razkošne strehe ponosnih cerkva) in opis zdravstvene ter higienske oskrbe odhajajočih. Kar je v »prevodu« ostalo (60 % izvornika), je podoba umazanega hamburškega pristanišča, kjer se drenjajo odhajajoči z vseh koncev sveta in gre »od njūvogova srca sto niti nazaj v dragi domači kraj« (Potovalci v Hamburgi 1929: 3). Pripoved Zofke Kveder so *Novine* objavile v času, ko so bile boj zoper izseljevanje, ki je bilo v Prekmurju res množično. V ta boj so vključile tudi »svoje« leposlovje: v njem so bodisi idealizirale »hižičko domačo« (v poeziji *Novin* je nastal pravi pesniški tok preproste domovinsko-izseljenske poezije, ki je klicala nazaj v »prekmurski raj«) bodisi demonizirale tujino, ki da fizično in duhovno pohablja izseljence. *Potovalci* Zofke Kveder so postali žrtev te druge strategije. Njihov prekmurski prevod je funkcionalizirana priredba, ki naj bi s svojim učinkovanjem potencialne prekmurske izseljence odvrnila od te namere.

Ena od replik župnika Boštjana v dialogu z učiteljico Minko v Finžgarjevi povesti *Sama* se glasi (1983: 411):

Kaj mislite, da jaz nimam ljubezni do teh ljudi? Kdo drugi pa me drži v teh hribih kakor ljubezen. Tudi meni bi se prileglo, da bi bil korar ali tehant. Ali vse sem zaigral zaradi ljubezni do teh siromakov. In za plačilo in trpljenje imam to od višjih, da se mi pomilovalno muzajo, ker sem takle, od župljanov pa to, da mi je pred kratkim neki smrkovec drevesca polomil.

V prekmurskem prevodu se replika glasi (Plebanoš Boštjan 1928: 2):

Ka mislite, da jaz nemam lūbezni do tej lūdi? Što drūgi me pa drži v tej bregaj kak lūbezen. Za plačilo pa mam od njij to, da mi je pred kratkim nikši šmrklavec cipīke spotro.

Da duhovnik pogodrnja nad svojim stanom in nad odnosom nadrejenih do njega, za *Nóvine* ni bilo sprejemljivo, saj so med svoje bralce širile podobo idealnega

duhovnika, ki stoično prenaša socialne in eksistencialne preizkušnje svojega poklica, njegovi nadrejeni pa so modri in pravični. Zato so bile senčne plati duhovništva v prevodu eliminirane. Tudi zato plebanoš Boštjan ne podkrepljuje svojih krepkih stavkov s »presneta reč« kot v izvorniku (Finžgar 1983: 412); v njegovem govoru tudi ni mesta za domače vice (»Aha, nebeško kraljestvo! Vica, vica, in še za pol pekla povrhu ...«, prav tam: 412), ampak za učeni purgatorio (»Ah, kakše nebesko kraljestvo! Purgatorium, purgatorium, pa ešče pou pekla coj ...«, Plebanoš Boštjan 1928: 2). In o takšnem vzvišenem ter učenem duhovniku se seveda ne sme govoriti kot o njem, kakor je to v Finžgarjevem izvorniku (»Župnik je trditev pribil z roko ob mizo«, Finžgar 1983: 413), ampak kot o njih; pripovedovalec v prekmurskem prevodu je do duhovnika skrajno spoštljiv (»Plebanoš so vdarili z rokov po stoli«, Plebanoš Boštjan 1928: 2).

V prekmurski priredbi začetka Levstikovega *Popotovanja (Na Martinovo)* je med drugim izpuščen del, v katerem Levstik blagohotno ugotavlja, da se dolenske ženske pridružujejo moškim pri vinskih radostih (Levstik 1954: 16):

Brez pesmi uživajo zlato kapljico možje in mladeniči, še žené so ž njimi; celo dekleta ne ostanejo doma. Nekatere med njimi so prav zale in silo postréžljive; tudi jim ni grdo iti časi, posebno ob nedeljah, v krčmo, ako je v hramu poteklo. Kdo bi jim zameril? Vsaka dežela ima svoje šege in običaje.

Takšna socialna slika za *Novine* ni bila sprejemljiva, saj je tednik vsa leta izhajanja ostro nasprotoval misli, da bi njegovi bralci na poti od doma do njive ali cerkve skrenili v krčmo ter se predajali še kakšnim drugim življenjskim izkušnjam kot delu in molitvi.

Sklep

Literarni prevodi slovenske književnosti za tednik *Novine* niso nastajali v umetniškem ateljeju, ampak v prevajalski delavnici, ki je bila skupaj s proizvodnimi prostori domače prekmurske književnosti leposlovna enota katoliške medijske hiše *Novine*. Kot taka je bila pri izbiri izdelkov, ki jih je vzela v obdelavo, podrejena splošnemu programu matične družbe.⁷ Vendar nóvinska prevajalska delavnica ni imela mojstra, ki bi svoje vajence spodbujal k poglobljenemu delu in preseganju nóvinske poetike, jih usmerjal h kreativni uporabi orodja, ki ga je sicer v delavnici bilo dovolj. Imela pa je nadzornika, ki je z rdečim svinčnikom skrbel, da so bili njeni prevodni izdelki usklajeni z nóvinsko predstavo sveta in človeka, zato so v primerih, ki jih navaja prispevek, eliminirali »neustrezno« ter tako okrnili literarne podobe sveta in človeka v izvornikih.

⁷ Ta je bil osredotočen na preprostejšega, manj zahtevnega prekmurskega bralca, ki so mu stvarnost predstavljali s krščanskega svetovnonazorskega stališča, mu ponujali idealizirano podobo Prekmurja kot »zemeljskega raja« in podobo človeka, ki sicer skromno, a zadovoljno živi na rodni grudi in v soju Božje previdnosti premaguje življenjske preizkušnje.

Literatura

- Božični večer, 1932: *Novine XIX/52*. 6.
- Brat Nikofer, 1929: *Novine XVI/28*. 2.
- CANKAR, Ivan, 1974: Desetica. Janko Kos (ur.): *Zbrano delo. Enaindvajseta knjiga*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. 246–250.
- CANKAR, Ivan, 1975: Gospod stotnik. France Bernik (ur.): *Zbrano delo. Trinajsta knjiga*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. 18–20.
- Dečko – znati moreš, 1930: *Novine XVII/27*. 3.
- Dober sovražnik, 1916: *Ilustrirani glasnik II/41*. 411.
- Dober sovražnik, 1916: *Novine III/32*. 2–3.
- ERJAVEC, Fran, 1889: Božični večer na Kranjskem. *Ljubljanski zvon IX/11*. 706–708.
- FINŽGAR, Fran, 1983: Sama. Jože Šiferer (ur.): *Zbrano delo. Peta knjiga*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. 241–436.
- Golob golobi, 1931: *Novine XVIII/14*. 8.
- Gospod stotnik, 1929: *Novine XVI/15*. 2.
- JURČIČ, Josip, 1878: Šest parov klobas. *Slovenski narod XI/53*. 1–2.
- JUST, Franci, 2005: Prekmursko literarno popotovanje od obrobja k središču. Miran Hladnik (ur.): *Vloga meje. Madžarsko-slovenska razmerja, slovenistika na sosednjih univerzah, zahodnoslovanski študiji, izbor šolskega berila, humanistika in družboslovje v Pomurju. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 16*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 191–203.
- JUST, Franci, 2006: *Panonski književni portreti 1. Prekmurje in Porabje A–I*. Murska Sobota: Franc-Franc.
- Kajn, 1929: *Novine XVI/28*. 2.
- Kapelica na Smeči, 1918: *Novine V/2 (4), V/3 (4), V/4 (3–4), V/5 (3–4), V/6 (3–4), V/7 (3–4), V/8 (3–4), V/9 (4), V/10 (4), V/11 (3–4)*.
- Kincs, 1929: *Evangeličanski kalendar*. VIII. 46–47.
- LEVSTIK, Fran, 1954: Popotovanje iz Litije do Čateža. Anton Slodnjak (ur.): *Zbrano delo. Četrta knjiga*. Ljubljana: Državna založba Slovenije. 9–35.
- Mater je zatájo, 1941: *Düševni list XIX/10*. 109–111.
- Mati, 1929: *Novine XVI/28*. 2.
- Mladenka – kde je tvoje srce?, 1930: *Novine XVII/30*. 3.
- Na straži v božični, 1929: *Novine XVI/51*. 3.
- Nôvi oblék caszara, 1875: *Prijatelj I/1*. 6.
- Plebanoš Boštjan, 1928: *Novine XV/36*. 2.
- Potovalci v Hamburgi, 1929: *Novine XVI/23*. 3.
- Seksar, 1928: *Novine XV/10–11*. 2.
- Slovo, 1929: *Novine XVI/41–42*. 2.
- Smrt na bojišči, 1929: *Novine XVI/44*. 2.
- Šést párov kolbás, 1978: *Prijatelj III/4*. 23–24.
- ŠIFTAR, Vanek, 1970: Madžarizacija in prekmurski tisk v začetku XX. stoletja. *Dialogi VI (1970)*. 205–212, 277–290.
- ŠKAFAR, Ivan, 1970: Slovenska narodna zavest dr. Franca Ivanocyja in narodnostni pomen prekmurskega tiska v XX. stoletju. *Dialogi VI (1970)*. 463–479, 554–573.
- V ognji, 1929: *Novine XVI/38*. 2.
- ZADRAVEC, Franc, 1956: Nekateri prekmurski problemi tridesetih let med vojnama. *Svet ob Muri I/1–2 (1956)*. 7.
- Zgodba od lelije, 1931: *Novine XVIII/23*. 4–5.